

SUÇTA KULLANILMAK ÜZERE HAZIRLANAN EŞYANIN MÜSADERESİ*

CONFISCATION OF GOODS PREPARED TO BE USED IN A CRIME

Güneş OKUYUCU ERGÜN**

Özet: Türk Ceza Kanunu'nda eşya müsaderesi ve kazanç müsaderesi olmak üzere iki kategori halinde düzenlenen müsadere, öteden beri tartışmaların ve eleştirilerin konusu olmuştur. Müsadereye ilişkin en problemli konulardan birisi TCK m. 54/1'in 2. cümlesinde düzenlenen suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın müsaderesidir. Bu çalışmada önce genel olarak müsaderenin hukuki niteliği ve uygulanma koşulları kısaca ele alınmış; ardından da suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın müsaderesi ile ilgili sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Son olarak sorunun çözümü mahiyetinde, söz konusu hükmün temel hak ve özgürlükler ile ceza hukuku ilkeleri açısından sahip olduğu sakıncalar nedeniyle ilga edilmesi önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Müsadere, Eşya Müsaderesi, Kazanç Müsaderesi

Abstract: The confiscation, which is regulated in the Turkish Penal Code under two categories, namely the confiscation of goods and earnings, has been subject of discussions and criticism for long time. One of the most problematic issues regarding the confiscation relates to the confiscation of goods which is regulated under the second sentence of Article 54/1of the Turkish Penal Code. In this paper, firstly the legal nature and the implementation conditions of confiscation are briefly dealt with, and then the problematic areas regarding the confiscation of goods which are prepared for being used in a crime are analysed. Lastly, as a proposed solution to the problem, the relevant provision is recommended to be repealed because of the concerns raised by its contradiction to the fundamental rights and freedoms and the general principles of criminal law.

Keywords: Confiscation, Confiscation of Goods, Confiscation of Earnings

* Bu yazı, araştırma ve yayın etiğine uygundur.

** Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Gunes.Okuyucu@law.ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5401-2312, Makalenin Gönderim Tarihi: 11.01.2021, Kabul Tarihi: 11.01.2021

I. GİRİŞ

Geleneksel cezaları tamamlamak üzere ortaya çıkan güvenlik tedbirleri, suçlunun topluma ve sosyal hayata yeniden uyum sağlamasını amaçlayan tedbirlerdir. Bu amaç doğrultusunda suçlunun kimi zaman eğitime kimi zamansa tedaviye tabi tutulmasını içeren güvenlik tedbirleri, ceza uygulanamadığı ya da yetersiz kaldığı durumlarda devreye girer.¹ Cezaların geçmişe yönelik olmasına karşın güvenlik tedbirlerinin geleceğe yönelik olması ve suçun ağırlığını değil, failin kişiliğini esas alması, onları cezalardan ayırır.²

Türk Ceza Kanunu (TCK) güvenlik tedbirlerini “*yaptırımlar*” başlığını taşıyan üçüncü kısmının “*güvenlik tedbirleri*” başlığını taşıyan ikinci bölümünde sekiz madde halinde düzenlemiştir.³ Bu maddelerde düzenlenen güvenlik tedbirlerinden biri de müsaderedir. Müsade-re malvarlığına yönelik bir güvenlik tedbidir ve suçla ilgili malvarlığı değerlerine devlet tarafından elkonulmasıdır.⁴ Buna göre, cezai nitelikteki hukuka aykırı fiillerden kaynaklandığı veya bunların işlenmesiyle ilgili olduğu için suç düşüncesini ve suçun çekiciliğini canlı tutan eşyaya, devlet lehine elkonulur.⁵ Yani müsade de diğer güvenlik tedbirleri gibi geleceğe yönelik olarak, yeni suçların işlenmesini önlemek amacını taşır. Ancak diğer güvenlik tedbirlerinden farklı olarak niteliği gereği sürekli bir tedbir olup⁶ süjenin tehlikeliliğinden ziyade eşyanın tehlikeliliğini esas alır. Başka bir deyişle burada, eşyanın failde bulunmasının kişide suç işleme isteğine neden olacağı düşüncesiyle bunun önüne geçilmeye çalışılmaktadır.⁷

¹ Nevzat Toroslu/Haluk Toroslu, Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yay., Ankara 2019, s. 466.

² Toroslu/Toroslu, s. 466.

³ Güvenlik tedbirlerini yaptırım olarak değil, hukuki önleme aracı olarak nitelendiren bir görüşe göre, güvenlik tedbirlerinin yaptırımlar başlığı altında düzenlenmesi isabetli değildir. Kanunun üçüncü kısmına “yaptırımlar” başlığı yerine “cezalar ve güvenlik tedbirleri” başlığı önerilmiştir. Bu görüşe göre, gerekçeye bakıldığında Kanunun güvenlik tedbirlerini, cezadan farklı bir yerde, cezadan farklılaştırarak düzenlemek istediği anlaşılmaktadır. Ancak bu tedbirler yaptırım başlığı altında düzenlendiği için ceza müeyyidesinden farklılaştırmada başarılı olunamadığı görülmektedir. Zeki Hafizoğulları, “5237 s. Türk Ceza Kanunu’nda Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri”, ABD, Ankara 2007, Yıl: 65, S. 1, s. 91.

⁴ Ferrando Mantovani, Dritto Penale, Cedam, Milano 2007, s. 848.

⁵ Francesco Antolisei, Parte Generale, Milano 1997, s. 821 vd.; Toroslu/ Toroslu, s. 463.

⁶ Öykü Didem Aydın, “Malvarlığına İlişkin Bir Emniyet Tedbiri Olarak Türk Ceza Yasası’nda Müsade-re”, AÜHFD, Ankara 1993, C. 43, S. 1-4, s. 145.

⁷ Aydın, s. 144.

Anayasa m. 38/9, ferdin ekonomik ve sosyal bakımından yok edilmesine neden olacak şekilde genel müsadereyi yasaklamaktadır.⁸ Bu yasak her şeyden önce kişinin suçla ilgisi olmayan mallarının müsadere edilememesi anlamına gelmektedir.⁹ Dolayısıyla TCK m. 54 ve 55'te düzenlenen müsadere, muhatabın malvarlığının yalnızca bir kısmının mülkiyetinin devlete geçirilmesini gerektiren, özel müsadere'dir. Mülga TCK m. 36'da müsadere, üç kategori eşya bakımından kabul edilmişti. Buna göre *"Mahkûmiyet halinde cürüm veya kabahatte kullanılan veya kullanılmak üzere hazırlanan veya fiilin irtikabından husule gelen eşya"* veya *"Kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması ve satılması cürüm veya kabahat teşkil eden eşya"* ya da taşınması yasak olmamakla beraber ruhsatsız taşınan silah müsadere edilebilirdi.

Yürürlükteki TCK'da eşya müsaderesi ve kazanç müsaderesi olmak üzere iki tür müsadere öngörülmüştür.

Eşya müsaderesi TCK m. 54'de şu şekilde düzenlenmektedir:

"(1) İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsaderesine hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir. Eşyanın üzerinde iyiniyetli üçüncü kişiler lehine tesis edilmiş sınırlı aynı hakkın bulunması hâlinde müsadere kararı, bu hak saklı kalmak şartıyla verilir.

(2) Birinci fıkra kapsamına giren eşyanın, ortadan kaldırılması, elden çıkarılması, tüketilmesi veya müsaderesinin başka bir surette imkânsız kılınması halinde; bu eşyanın değeri kadar para tutarının müsaderesine karar verilir.

⁸ Bu açıdan, Askeri Ceza Kanunu'nun 78. maddesinin "Düşman tarafına kaçan veya seferberlikte mükellef olduğu hizmetten uzak kalmak kastıyla yabancı bir memlekete sığınanların veya yabancı memlekette kalanların mevcut ve ileride vücut bulacak menkul ve gayrimenkul bütün mal ve mülklerinin millet namına zaptına karar verilir" hükmü, Anayasa'nın 38. maddesinin 9. fıkrasına aykırıdır. Bahri Öztürk/Mustafa R. Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Ankara 2019, s. 576; Sahir Erman, Askeri Ceza Hukuku, Umumi Kısım ve Usul, İstanbul 1983, s. 249. Genel müsaderenin ayrıca, Anayasa'nın 38/7 maddesindeki ceza sorumluluğunun şahsiliği ve 13. maddesindeki insan haklarının demokratik toplum gereklerinin dışında sınırlanamayacağı kurallarına da aykırılık teşkil ettiği görüşü hakkında bkz. Hafızoğulları, s. 92; Erdal Yerdelen, Müsadere ve Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi, Adalet Yay., Ankara 2010, s. 30.

⁹ Bkz. Veli Ö. Özbek/Koray Doğan/Pınar Bacaksız/İlker Tepe, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yay., Ankara 2019, s. 628.

(3) Suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suçla nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsaderesine hükmedilmeyebilir.

(4) Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya, müsadere edilir.

(5) Bir şeyin sadece bazı kısımlarının müsaderesi gerektiğinde, tümüne zarar verilmeksizin bu kısmı ayırmak olanaklı ise, sadece bu kısmın müsaderesine karar verilir.

(6) Birden fazla kişinin paydaş olduğu eşya ile ilgili olarak, sadece suçla iştirak eden kişinin payının müsaderesine hükmolunur."

Kazanç müsaderesi ise TCK m. 55 uyarınca "Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançlar" veya "Müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlere elkonulmadığı veya bunların merciine teslim edilmediği hallerde, bunların karşılığını oluşturan değerler" hakkında uygulanır.

Müsadereye konu şeyin mülkiyet hakkı devlete geçtikten sonra, devletin bu eşyayı imha etmesi veya elde tutması onun takdirine bırakılmıştır. Dolayısıyla bir eşyanın imhasından veya kullanımdan kaldırılmasından söz edilen hallerde de aslında kastedilen müsaderenin uygulanmasıdır. Yani müsadere kavramı, imha edilecek ya da kullanımdan kaldırılacak eşyayı da kapsamaktadır.¹⁰

II. MÜSADERENİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Mülga TCK'nın yürürlükte olduğu dönemde müsaderenin ek bir ceza mı yoksa güvenlik tedbiri mi yahut da kendine özgü (sui generis) bir kurum mu olduğu tartışmalıydı.¹¹ O dönemde Yargıtay, önceleri müsadereyi mahkûmiyetin yasal sonucu niteliğinde ceza olarak nitelendirmiş;¹² daha sonra müsaderenin bir ceza değil, güvenlik

¹⁰ Nur Centel/Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yay., İstanbul 2018, s. 980.

¹¹ İtalyan hukukunda baskın görüşün müsaderenin fer'i ceza niteliğinde olduğuna dair bkz. Aydın, s. 144, 145.

¹² Yargıtay 3. CD, T: 03.10.1946, E: 7579/K: 9425. (Kazancı içtihat veri tabanı, S.E.T: 10.01.2021.)

tedbiri olduğu yönünde kararlar vermiştir.¹³ Öğretide ön ödeme yapılarak kamu davasının açılmamasının veya ortadan kaldırılmasının müsadereye ilişkin hükümleri etkilememesi (mülga TCK m. 119/7), kanun koyucunun müsadereyi bir tedbir niteliğinde gördüğü şeklinde yorumlanmış; ayrıca müsaderenin mülga TCK m. 11’de cezalar arasında sayılmaması, ceza verilmeyen hallerde de uygulanabilmesi, suç failine ait olmayan eşyanın da müsadere edilebilmesi (m. 36/2) ve hükümlünün ölümüne rağmen müsaderenin infazı (m. 96/2) bu kurumun ceza olmadığı düşüncesini destekleyen hususlar olarak değerlendirilmişti.¹⁴ Ancak o dönem için TCK m. 36/1’de düzenlenen müsadereyi ceza, m. 36/2’de düzenlenen müsadereyi güvenlik tedbiri olarak nitelendiren görüşlere de rastlamak mümkündür.¹⁵

Belirtmek gerekir ki yürürlükteki TCK da bu tartışmalara son verbilmiş değildir. Bir suçun karşılığı olarak verilmesi ve güvenlik tedbirlerinde failin tehlikeliliği göz önünde bulundurulduğu halde müsadere kararının verilmesinde failin tehlikeliliğinin rolünün bulunmaması nedenleriyle, müsaderenin mahkûmiyete bağlı olarak ortaya çıkan bir ek ceza olduğu savunulmuştur.¹⁶ Nitekim Anayasa m. 38/9’da da “*genel müsadere cezası*” ibaresinin kullanılması ve Askeri Ceza Kanunu’nun düşman tarafına kaçan ya da sığınan kimsenin Türkiye’de bulunan ve ilerde edineceği bütün mallarının müsaderesini öngören 78. maddesinin başlığının “*Düşman tarafına, yabancı memlekete kaçanlar hakkında mali ve fer’i cezalar*” olması da bu görüşü destekler niteliktedir.

Öte yandan TCK m. 54 ve 55’te düzenlenen müsaderenin hukuki niteliğinin güvenlik tedbiri olduğunu savunanlar ise çoğunluktadır. Ancak bu görüşü savunan yazarlar arasında dahi müsaderenin esas mahiyeti ve bu kurumun kanunda düzenlendiği yer hakkında tartışmalar bulunmaktadır. Buna göre bazı yazarlar, TCK m. 45’te suç karşılığında uygulanan yaptırımlar sayılırken cezaların hapis cezası ve adli para cezasından ibaret sayılması ve müsaderenin ise, “güvenlik tedbirleri” ara-

¹³ YCGK, T: 14.06.1982, E: 129/K: 279. (Kazancı içtihat veri tabanı, S.E.T: 10.01.2021.)

¹⁴ Aydın, s. 144; Nur Centel/Hamide Zafer/Özlem Y. Çakmut, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yay., İstanbul 2017, s. 735.

¹⁵ Timur Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yay., Ankara 2019, s. 643.

¹⁶ Öztürk/Erdem, s. 575; Benzer yönde, Hakan Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yay., Ankara 2019, s. 666.

sında düzenlenmesine dayanarak, kanun koyucunun müsaderenin hukuki niteliğini güvenlik tedbiri olarak belirlediğini kabul etmektedirler.¹⁷

Bu konudaki bir başka görüş ise, TCK m. 54 ve m. 55'te düzenlenen müsaderenin güvenlik tedbiri niteliğinde olduğunu kabul etmekle beraber bu kurumun güvenlik tedbiri olarak düzenlenmesinin yerinde olmadığını; burada güvenlik tedbiri niteliği taşıyan tek düzenlemenin TCK m. 54/4'teki, üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, taşınması, alımı ve satımı suç oluşturan eşyanın müsaderesine ilişkin düzenleme olduğunu; zira suç teşkil eden eşyanın müsaderesi için failin esas suçtan mahkûm olması aranmadığı gibi, eşyanın da ona ait olmasının gerekmediğini; buna karşın suçla ilgili eşyanın, kaim değerin ve kazancın müsaderesinin öngörüldüğü hükümlerin gerçekte güvenlik tedbiri değil, (fer'i/ek) ceza niteliği taşıdığını savunmaktadır.¹⁸

III. EŞYA MÜSADERESİ

Daha önce de belirtildiği üzere, TCK'da eşya müsaderesi ve kazanç müsaderesi olmak üzere iki tür müsadere öngörülmüştür. TCK m. 54 uyarınca müsadereye tabi eşya iki temel kategori altında incelenebilir. Bunlar:

¹⁷ Centel/Zafer/Çakmut, s. 735; Hafizoğulları, s. 96; Mahmut Koca/İlhan Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yay., Ankara 2019, s. 636; Yerdelen, s. 33; Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s. 628; Devrim Güngör/Haluk Toroslu, "Müsadere ve Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Üzerine Kısa Bir Değerlendirme", AÜHFD, Ankara 2016, C. 65, S. 4, s. 1969, 1970. Doğan Gedik, "5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Müsadere Sistemi Hak kında Genel Bir Değerlendirme", *Adalet Dergisi*, S. 23, s. 3 (http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_226.htm, S.E.T: 10.01.2021); M. Emin Artuk, "Güvenlik Tedbirleri", AHBVÜ-HFD, Ankara 2008, C. 12, S. 1, s. 474.

¹⁸ Demirbaş, s. 642-643; Nur Centel, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri Sistemi", Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yeni TCK Sempozyumunda sunulan tebliğ metni, s. 8, 9. (<http://nurcentel.com/makaleler/yenitckyaptirim.pdf>, S.E.T: 10.01.2021)

Centel'e göre, failin suçu işlediği anlaşıldığı için suçta kullanılan ya da suçtan kaynaklanan bir eşyanın müsadere edilmesi cezadır veya cezanın sonucu olan bir yaptırımdır. Yeni TCK'da bunu güvenlik tedbiri olarak nitelendirmek yerinde olmamıştır. Güvenlik tedbiri olarak nitelendirilenler, her hukuk sisteminde akıl hastalarına, uyuşturucu bağımlılarına uygulanan muhafaza, tedavi, bağımlılık terapisi, küçükleri ıslah etme, yetiştirme gibi kurumlardır. Alman Ceza Kanunu'nda da müsadere güvenlik tedbirleri kategorisinde değildir. Alman Ceza Kanunu'nda müsadere, üçüncü bölümde, yedinci başlıkta bağımsız bir şekilde düzenlenmiştir. Bu sebeple 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki müsadere düzenlemesinde hangi yasadın esinlenildiği anlaşılamamaktadır.

a) Suçla ilgili eşya; yani suçun işlenmesinde kullanılan ya da suçun işlenmesine tahsis edilen veya suçtan meydana gelen yahut suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşya¹⁹ (TCK m. 54/1) ile

b) Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşyadır. (TCK m. 54/4).

Suçun işlenmesinde kullanılan eşya, suçun icrasına katkı sağlayan, suçun işlenmesini kolaylaştıran eşyadır. Örneğin, bir kasanın açılmasını sağlayan aletler, konut dokunulmazlığını ihlal suçunda kullanılan merdiven, insan öldürme suçunda kullanılan silah gibi. Suçta kullanılmayan eşya, suç mahallinde bulunsun bile müsadere edilemez. Zira müsadere için bu eşyanın suçta kullanılmasının mümkün bulunması yeterli değildir; kullanıldığının ya da en azından kullanılmak üzere hazırlandığının sabit olması gerekir.²⁰

Suçun işlenmesine tahsis edilen eşya, suç işlemek amacıyla hazırlanmış ancak kısmen kullanılmış veya hiç kullanılmamış olan eşyadır. Bu nedenle, suç teşebbüs aşamasında kaldığı için kullanılamayan eşya da müsadere edilir.²¹ Yani bu neviden eşyanın müsadere için suçta kullanılmış olması şart değildir.²² Öğretideki bir görüşe göre, suçun işlenmesine tahsis edilen eşya, icra hareketleri esnasında kullanılmamakla birlikte suçun işlenmesini kolaylaştıran eşyadır, örneğin suç mahalline gitmeyi sağlayan araç gibi. Ancak böylesi bir eşyanın müsadere için suç tamamlanmamış olsa da icra hareketlerine başlanmış olması gerekir.²³ Bir başka görüşe göre ise tahsiste devamlılık özelliği bulunmaktadır. Bu itibarla, suç işlemek için kurulmuş bir örgütün iş-

¹⁹ Hafizoğulları'na göre, kanun hükmü uyarınca müsadere edilecek eşya, ya "suçun işlenmesinde kullanılan", ya "suçun işlenmesine tahsis edilen" ya da "suçtan meydana gelen" eşya olmalıdır. Bu demektir ki, suçun maddi konusunu oluşturan eşya ne suçun işlenmesine kullanılan ne suçun işlenmesine tahsis edilen ne de suçtan meydana gelen eşyadır. Öyleyse, suçun maddi konusunu oluşturan eşya, örneğin hırsızlıkta çalınan taşınır mal müsadere konusu eşya olmayacaktır. Hafizoğulları, s. 97.

²⁰ Toroslu/Toroslu, s. 464; Centel/Zafer/Çakmut, s. 741; Demirbaş, s. 644; Aydın, s. 147. Suçun işlenmesinde veya hazırlanmasında kendisinden araç olarak faydalanan eşyadır tanımı için bkz. Öztürk/Erdem, s. 578.

²¹ Toroslu/Toroslu, s. 464.

²² Demirbaş, s. 644.

²³ Centel/Zafer/Çakmut, s. 741. Benzer yönde, Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s. 631. Özbek/Doğan/Bacaksız'a göre, "suçun işlenmesine tahsis edilme", mülga TCK dönemindeki "suçta kullanılmak üzere hazırlanma" olarak anlaşılmalıdır.

lerinin görülmesine tahsis edilmiş olan eşya, suçun işlenmesine tahsis edilen eşyadır ve suçun işlenmesi amacıyla sürekli hazır bulundurulmuş olması gerekir. Örneğin, suçun işlenmesinde kullanılmaya dahi müsaderesi gerekir.²⁴

Suçtan meydana gelen eşya, daha önce var olmayan, ancak suçun işlenmesi sonucu ortaya çıkan eşyadır.²⁵ Bu bakımdan, değiştirilmek ve dönüştürülmek suretiyle meydana gelen eşya da suçtan meydana gelen eşyadır.²⁶ Sahte pasaport, sahte para, içerisine nişasta karıştırılmış kaşar peyniri bu neviden eşyaya örnektir.²⁷

Suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşya, suçun işlenmesinde kullanılmak maksadıyla hazırlanmış, fakat henüz suçta kullanılmamış olmakla birlikte, suçun işlenmesinden beklenen neticenin elde edilmesine yardım eden eşyadır.²⁸

IV. EŞYA MÜSADERESİNİN KOŞULLARI

Bir eşyanın müsadere edilebilmesi için öncelikle, bunun kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılmış olması veya böyle bir suçun işlenmesine tahsis edilmiş olması veya böyle bir suçtan meydana gelmiş olması gerekir.²⁹ Dolayısıyla taksirli suçlarda eşya müsaderesine gidilemez.³⁰ Ancak kasıtlı olmak şartıyla bu suçun tamamlanmış veya teşebbüs aşamasında kalmış olması, tek bir faille veya iştirak halinde işlenmiş olması müsadere açısından önem taşımaz.³¹ Buna göre kural olarak söz konusu suçun en azından icra hareketlerine başlanmış; başka bir deyişle ya tamamlanmış ya da teşebbüs aşamasında kalmış olması gerekir.³² Ne var ki m. 54/1'in 2. cümlesi bu koşula uymamaktadır.

²⁴ İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yay., Ankara 2019, s. 874; Koca/Üzülmez, s. 638; Öztürk/Erdem, s. 579.

²⁵ Toroslu/Toroslu, s. 464.

²⁶ Aydın, s. 149.

²⁷ Demirbaş, s. 644.

²⁸ Öztürk/Erdem, s. 579.

²⁹ Toroslu/Toroslu, s. 464.

³⁰ Özgenç, s. 872.

³¹ Öztürk/Erdem, s. 578.

³² Nitekim Yargıtay da yasak avlanma suçu isnadıyla ellerinde tüfeklerle yakalanan kimseler hakkında, henüz tüfeklerle atış yapılmamış olması dolayısıyla avlanma ve suçta kullanma söz konusu olmadığından ve ava çıkıldığı ve domuz görüldüğünde tüfeklerin kullanılacağı, bu yüzden müsaderesi gerektiğinin de ileri sürülemeyeceğine karar vermiştir. YCGK, T: 18.11.1997, E: 242, Bkz. Hakeri, s. 678.

Zira henüz bir suç söz konusu olmaksızın, örneğin hazırlık hareketleri aşamasında dahi, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak bakımından tehlikeli olması durumunda söz konusu eşya müsadere edilebilecektir.³³

Eşya müsaderesinin ikinci koşulu eşyanın iyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamasıdır. Buna göre eşya, iyiniyetli üçüncü kişiye aitse, örneğin suçun işlenmesinde kullanılsa bile, müsadere edilemeyecektir. Eşyanın üçüncü kişiye ait olmasının üçüncü kişinin o şeye malik veya zilyet olması anlamına geldiği savunulmuşsa da³⁴ esasen ait olmak ifadesi mülkiyet ilişkisini yansıtmaktadır. Hükümdeki iyiniyet kavramının teknik anlamda kullanıldığı ve Medeni Kanun m. 3 çerçevesinde anlaşılması gerektiği, yani aksi ispatlanıncaya kadar eşya kendisine ait olan şahsın iyiniyetinin korunacağı, kendisinden beklenen özeni göstermeyen kişinin iyiniyet iddiasında bulunamayacağı ileri sürülmüştür.³⁵ Bu üçüncü kişi, sahibi bulunduğu eşyanın suçta kullanılacağını bilmiyorsa ve bu bilmeme mazur görülebiliyorsa, iyiniyetlidir. Buna karşılık, eşyasının suçta kullanılacağını bilen veya bilebilecek durumda olan kişinin iyiniyetli kabul edilmemesi gerekir.³⁶ Ancak bu görüşe katılmak mümkün değildir. Buradaki üçüncü kişi ibaresi esas itibarıyla, suçun işlenmesine iştirak etmemiş, suçun işlenmesinden haberdar olmayan kişiyi ifade eder.³⁷ Her şeyden önce suç failinin dahi kasıtlı olması aranırken, üçüncü kişinin eşyanın suçta kullanılacağını bilmemesi ama bilmesinin gerekmesinin yani taksirinin yeterli görülmesi

³³ Centel/Zafer/Çakmut, s. 736; Özgenç, s. 874.

³⁴ Hafizoğulları, s. 97. Nitekim Yargıtay, suçun işlenişinde kullanılan eşyanın sanığın nezdinde çalıştığı tüzel kişinin (şirketin) mülkiyetine dâhil olması halinde müsadere edilemeyeceğine karar vermiştir. Yargıtay 2.CD, T: 1.2.1981, E: 7549/K: 7758, Bkz. Özgenç, s. 873.

³⁵ Ali Parlar/Muzaffer Hatipoğlu, Türk Ceza Kanunu Yorumu, Seçkin Yay., Ankara 2007, s. 496.

³⁶ Gedik, s. 4.

³⁷ Toroslu/Toroslu, s. 464; Hafizoğulları, s. 97; Öztürk/Erdem, s. 577; Koca/Üzülmüş, s. 638, 639.

Madde gerekçesinde de bu husus aynı şekilde açıklanmaktadır: "... Kişinin suçun işlenmesine iştirak etmemesi, suçun işlenmesinden haberdar olmaması durumunda, sahibi bulunduğu eşya bir suçun işlenmesinde kullanılmış olsa bile, müsadereye hükmedilemeyecektir".

Bu hükümde üçüncü kişilerin iyiniyetinden söz edilmesinin yerinde olmadığı, müsadere konusunda üçüncü kişilerin iyiniyeti değil, ancak suçta katılma kastının bulunup bulunmadığının esas alınması gerektiği eleştirisi hakkında bkz. Centel/Zafer/Çakmut, s. 737.

çelişkilidir. Kaldı ki zaten belirsiz ve kapsamı geniş olan düzenlemenin kapsamı bu şekilde çok daha genişlemiş olacaktır.

TCK m. 54/1'e eklenen son cümle uyarınca, *"Eşyanın üzerinde iyi-niyetli üçüncü kişiler lehine tesis edilmiş sınırlı ayni hakkın bulunması halinde müsadere kararı, bu hak saklı kalmak şartıyla verilir"*. Buna göre, eşyanın mülkiyeti faile veya suç ortağına ait olmakla birlikte, üzerinde üçüncü kişiler lehine sınırlı ayni hak kurulmuşsa, bu sınırlı ayni hak korunmak suretiyle eşyanın müsaderesine karar verilebilecektir.³⁸

Mülga TCK m. 36/1'de müsadere için eşyanın suçla ilgisinin sabit olması yeterli görülmemekte; ayrıca failin bu suçtan mahkûm olması da aranmaktaydı. Buna karşılık 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda mahkûmiyet şartına yer verilmemiştir.³⁹ Ancak müsaderenin uygulanması için mahkûmiyet şartının aranmaması, öğretide haklı olarak eleştirilmekte ve bunun polis tedbirleri ile güvenlik tedbirlerini birbirine karıştırmanın ötesinde, demokratik bir devlette kabul edilemeyecek sonuçlara ve keyfiliğe yol açacağı ifade edilmektedir.⁴⁰

Esasen burada ceza mahkûmiyetinin aranmaması, hakkında müsadere tedbiri uygulanacak kişinin cezalandırılabilir olmasının gerekmediği anlamına gelmektedir.⁴¹ Zira güvenlik tedbirlerinin temel amacı, cezalandırılabilir olmayan kimselere karşı toplumu savunmasız kalmaktan kurtarmaktır. Bununla beraber cezai bir sonuç olan güvenlik tedbirlerinin uygulanabilmesi için bir suçun işlenmiş olması şarttır. Anayasa ve insan haklarına ilişkin uluslararası metinler gereğince, bir kimsenin suç işlediğinin kabul edilebilmesi bu konuda kesinleşmiş bir

³⁸ Öztürk/Erdem, s. 577; Koca/Üzülmez, s. 639.

³⁹ Müsadere kararı için mahkûmiyet şartının aranmamasının müsaderenin bir güvenlik tedbiri olarak kabul edilmesiyle ilgili bir husus olduğu, örneğin fail akıl hastası veya çocuk olması nedeniyle cezalandırılmasa dahi suçta kullandığı eşyanın artık müsaderesine hükmedilebileceği ifade edilmiştir. Özgenç, s. 875; Koca/Üzülmez, s. 637; Demirbaş, s. 643; Gedik, s. 5, 6.

Madde gerekçesinde bu husus şu şekilde ifade edilmiştir: "...Müsadereye hükmedilmesi için bir suçun işlenmesi zorunlu olmakla birlikte, bu suçtan dolayı bir kimsenin cezaya mahkûm edilmesi gerekmemektedir. Örneğin suç işlenmesinde kullanılan tehlikeli eşya, bunu kullanan fail çocuk veya akıl hastası olması nedeniyle cezalandırılmasa dahi, müsaderesine hükmedilebilecektir".

⁴⁰ Nevzat Toroslu/ Yüksel Ersoy, "Kanunlaşmaması Gereken Bir Tasarı", (in) Türk Ceza Kanunu Reformu, İkinci Kitap, TBB Yayınları No:71, Ankara 2004, s. 14. Aynı yönde eleştiriler için bkz. Zeki Hafızoğulları/Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, US-A Yay., Ankara 2014, s. 446.

⁴¹ Güngör/Toroslu, s. 1972.

mahkeme kararına bağlıdır. Dolayısıyla kişinin suçu işlediğinin sabit olduğunu ortaya koyan kesin bir hüküm bulunmadıkça, müsadere tedbirinin uygulanması mümkün değildir. Ancak suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan ve kamu sağlığı, kamu güvenliği ve genel ahlak açısından tehlike arz eden bir eşya buraya dahil değildir.⁴² Zira bu durumda henüz ortada suç yoktur.

Buna göre mahkeme, isnat yeteneği tam olan faillerin kasten işledikleri suçlarda, mahkûmiyet kararı (ceza) ve buna bağlı olarak müsadereye karar verecektir. Isnat yeteneği bulunmayan failer hakkında ise, kasten işlenen suçun varlığının ispat edilmiş olması koşuluyla ceza verilmesine yer olmadığına (CMK m. 223) ve eşyanın müsadereye karar verilebilecektir.⁴³ Örneğin, suçun işlenmesinde kullanılan eşya, bunu kullanan fail akıl hastası olması nedeniyle cezalandırılmasa dahi müsadere edilebilecektir.⁴⁴

Bir suçun işlendiğinin ispatlandığı, ancak sanığın suçu işlemediğinin belirlenmesi nedeniyle beraat kararı verilen hallerde de güvenlik tedbiri niteliğinden dolayı müsadereye karar verilebilir. Dolayısıyla müsadere açısından beraat kararının hangi gerekçeyle verildiği önem taşıdığı gibi⁴⁵ eşyanın niteliği de önemlidir. Özellikle TCK m. 54/4 kapsamındaki bir eşya söz konusu olduğunda sanık beraat etse de müsadere edilebilir. Örneğin, üzerinde ya da konutunda uyuşturucu madde bulunan kimsenin yargılanması sonucunda, söz konusu uyuşturucu madde ile ilgisi olmadığı, uyuşturucunun üçüncü kişi tarafından bilgisi ve isteği dışında oraya konulduğu ispatlandığında, beraatine karar verilecek, bununla beraber o uyuşturucu madde müsadere edilecektir.

Suçta kullanılan eşyanın müsadereyi bakımından, müsadereyi somut olayın koşullarında orantılı olması; başka bir deyişle işlenen suça nazaran daha ağır sonuçlar doğurmayacak ve bu nedenle hakkaniyete aykırı düşmeyecek olması gerekir.⁴⁶ Ancak bu şartın yalnızca

⁴² Güngör/Toroslu, s. 1972; Centel/Zafer/Çakmut, s. 738.

⁴³ Centel/Zafer/Çakmut, s. 738.

⁴⁴ YCGK, T: 2.6.2020, E: 2017/19-45/K: 2020/252. (Kazancı içtihat veri tabanı, S.E.T: 10.01.2021.)

⁴⁵ Centel/Zafer/Çakmut, s. 739.

Aksi yönde görüş sahibi Aydın'a göre, eşyanın suçla ilişkili olması kendiliğinden müsadere edilmesini gerektirmez. Beraat halinde müsadere kararı verilemeyecektir. Aydın, s. 150.

⁴⁶ YCGK, T: 2.6.2020, E: 2017/19-45/K: 2020/252. (Kazancı içtihat veri tabanı, S.E.T:

“suçta kullanılan eşya” yönünden benimsenmesi eleştiriye açıktır.⁴⁷ Gerçi TCK m. 3 uyarınca ceza ve güvenlik tedbirinin işlenen fiilin ağırlığı ile orantılı olması gerekmektedir. Anılan hüküm güvenlik tedbirleri arasında bir ayırım gözetmeksizin tümü bakımından orantılılık ilkesini şart koştuğundan sorunun kısmen çözüldüğü düşünülebilirse de m. 54/3’te yalnızca orantılı olması değil, orantılı ve hakkaniyete uygun olması düzenlenmektedir. Burada, hakkaniyetten maksat, müsaderenin kişinin yıkımına neden olmamasıdır. Zira orantılı olan her zaman hakkaniyete uygun olmayabilir.⁴⁸

TCK m. 54/3’te, m. 54/1’deki terminolojiden ayrılarak “suçta kullanılan eşya” teriminin kullanılması da tereddütlere yol açmaktadır. Bu durumda, suçta kullanılan eşyadan; “suçun işlenmesinde kullanılan” eşya mı, yoksa aynı zamanda “suçun işlenmesine tahsis edilen”, ya da “suçtan meydana gelen eşya” mı anlaşılacağı sorusunu sormak gerekecektir.⁴⁹

V. SUÇUN İŞLENMESİNDE KULLANILMAK ÜZERE HAZIRLANAN EŞYANIN MÜSADERESİNE İLİŞKİN BAZI SORUNLAR

TCK m. 54/1’in 2. cümlesi uyarınca, suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir. Ancak anlamı ve kapsamı belirsiz olan söz konusu hükmün oldukça problemli olduğu belirtilmelidir.

Anılan hükümde “suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya” ibaresiyle neyin kastedildiği belli değildir. Bir kere teşebbüs

10.01.2021.)

⁴⁷ Toroslu/Toroslu, s. 465; Öztürk/Erdem, s. 579.

⁴⁸ Hafizoğulları, s. 98; Özbek/Doğan/ Bacaksız/Tepe, s. 632. Benzer yönde, Hakeri, s. 679. Hakeri’ye göre, “kara, deniz, hava veya demiryolu ulaşım araçlarını kişilerin hayat, sağlık veya malvarlığı açısından tehlikeli olabilecek şekilde sevk ve idare eden kişi”nin (TCK m. 179/2) kullandığı aracın müsadere edilmesi de orantısız, hakkaniyete aykırı olacaktır, bu sebeple bu neviden eşya ile ilgili de müsadere kararı verilmemelidir.

⁴⁹ Hafizoğulları, s. 98. Yazara göre, suçta kullanılan eşyadan, herhalde suçun işlenmesinde kullanılan eşyanın anlaşılması gerekmektedir, çünkü Kanun “suçta kullanılan eşya” ibaresi ile örtülü olarak, sadece failin suçu işlerken kullandığı vasıtaya işaret etmek istemiştir.

aşamasında kalmış olsa dahi suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın kastedilmediği ortadadır. Çünkü bu tür eşyanın müsadere, aynı fıkranın ilk cümlesinde düzenlenmektedir. Ancak suçun işlenmesine tahsis edilen eşya ile suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya arasındaki ilişki ayrıca incelenmelidir. Suçun işlenmesine tahsis edilen eşyanın da belirsiz olduğu, bu ibare ile tam olarak neyin kastedildiğinin açık olmadığı belirtilmelidir.⁵⁰ Bir eşyanın suçun işlenmesine tahsis edilen eşya niteliğini taşıması için bu tahsisin sürekli olmasının gerekip gerekmediği, öğretide tartışma konusudur. Ancak yine de suçun işlenmesine tahsis edilen eşya ile suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya arasında önemli bir fark vardır. İlki bakımından suçun en azından teşebbüs aşamasına gelmesi gereklidir. Oysa suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya söz konusu olduğunda suçun icra hareketlerine başlanmamıştır. Demek ki 2. cümledeki eşyanın müsadereinde henüz ortada icrasına başlanan bir suç yoktur.

Ortada henüz icrasına başlanan bir suç bulunmadığından, suçun işlenmesinde kullanmak üzere hazırlanan eşyanın suçla ilgili olarak değil de üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturmaları nedeniyle müsadere edileceği akla gelebilirse de bu durum aynı maddenin 4. fıkrasında düzenlenmektedir. O halde suçun işlenmesinde kullanmak üzere hazırlanan eşya, bizatihi suç unsuru sayıldığı için de müsadere edilmemektedir.

Anılan hükümde bu tür eşyanın kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması halinde müsadere edileceği öngörülmüştür. Halbuki kamu güvenliğini, kamu sağlığını ve genel ahlakı tehlikeye sokan fiiller TCK'nın "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı Üçüncü Kısım'ında, sırasıyla "Genel Tehlike Yaratıcı Suçlar", "Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar" ve "Genel Ahlak Karşı Suçlar" başlıklı birinci, üçüncü ve yedinci bölümlerinde suç olarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu suçların işlenmesinde kullanılan ya da işlenmesine tahsis edilen ya da

⁵⁰ "Suçta kullanılan veya kullanılmak üzere hazırlanan şeyden maksat, suçun işlenmesini kolaylaştıran harici bir vasıta, ki o vasıtanın cürümden maksut olan gaye ile münasebeti mücerret suçun işlenmesinden beklenen neticenin elde edilmesine yardım etmiş olmaktan ibarettir" şeklindeki içtihatı birleştirme kararının da soruna açıklık getirmekten çok uzak olduğu belirtilmelidir. Bkz. Yargıtay İBK, T: 05.01.1994, E:33-1. (Kazancı içtihat veri tabanı, S.E.T: 10.01.2021.)

işlenmesinden meydana gelen eşya TCK m. 54/1'in birinci cümlesi ya da şartları oluştuğu takdirde TCK m.54/4 kapsamında müsadereye zaten tabidir. Dolayısıyla ikinci cümle ile kastedilen bu da olamaz.

Tüm bu açıklamalar da göstermektedir ki suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşyadan ne kastedildiği ve neden müsadereye tabi kılındığını anlamak mümkün değildir. Bu tür eşyanın bir suçun işlenmesinde kullanılan ya da işlenmesine tahsis edilen ya da işlenmesinden meydana gelen eşya olmadığı; bizatihi üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturmadağı; suçun icrasına başlanmamışken müsadere edildiğine göre genel tehlikeye yaratan suçlar, kamunun sağlığına karşı suçlar veya genel ahlaka karşı suçlardan biriyle ilgili olarak da müsadere edilmediği ortadadır.

Söz konusu eşyanın müsaderesi bakımından "kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli" olma koşulu öngörülmüştür. Ancak zaten içeriği anlaşılamayan bir tedbirin bir de bu şekilde son derece belirsiz kavramlardan oluşan koşullara bağlanması, konunun netleştirilmeye değil, adeta daha da flulaştırılmaya/belirsizleştirilmeye çalışıldığı izlenimini uyandırmaktadır. Halbuki ceza hukukuna hâkim olan kanunilik ilkesi gereğince ceza kanunlarının açık ve belirgin olması şarttır. Kanunların açık ve belirgin olmasının temel işlevi keyfilikler önlemektir. Kanunları yorumlayanların ve uygulayanların keyfiliklerinin önüne geçilebilmesi amacıyla ceza kanunlarının açık ve belirgin olması ilkesi kabul edilmiştir. Burada bir ceza kanunu hükmü söz konusudur ve kişilerin mülkiyet haklarının sınırlandırılması anlamına gelen bir güvenlik tedbiri kapsamında eşyalarının müsadereye tabi tutulması öngörülmüştür. Anayasamızda da düzenlenen ve temel insan hak ve özgürlüklerinden olan mülkiyet hakkının böylesi belirsiz bir hükümle sınırlandırılması, hukuk devleti gerekleri açısından kabul edilemez.

Kaldı ki ortada henüz icrasına başlanmış bir suç olmadığı halde ceza kanunlarını devreye sokan ve kişi hak ve özgürlükleri açısından ciddi sınırlamalar getiren bu hüküm ceza hukukunun son çare olması ilkesine de aykırıdır.

Kanun koyucunun burada idari yaptırımlara başvurmak suretiyle sorunu çözümlayebileceği akla gelebilirse de mevcut hali belirginlikten uzak olan ve dolayısıyla kanunilik ilkesini ihlal eden söz konu-

su düzenleme ile kabahat yaratılması ve karşılığında idari yaptırım öngörülmesi dahi mümkün değildir. Zira esas itibariyle kabahatler bakımından da kanunilik ilkesi geçerlidir. Kabahatler Kanunu m. 4 uyarınca hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi, konuyla ilgili olarak açık norm da sevk edilebilir. Açık normun varlığı için kapsam ve koşulları kanunla belirlenen bir çerçeve hüküm getirilmeli ve bu hükmün içeriğinin doldurulması idarenin genel ve düzenleyici işlemlerine bırakılmalıdır. TCK m. 54/1'in 2. cümlesinin bir kabahat olarak düzenlenmesi düşünülecek olursa bunun kapsam ve koşullarının kanunla netleştirilmesi şarttır. Zira hükmün kapsam ve koşulları belirgin olmadığından mevcut haliyle bu neviden bir çerçeve hüküm teşkil etmesi ve dolayısıyla açık norm olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

VI. SONUÇ

Müsadere mahiyeti ve koşulları bakımından tartışmalara konu olan bir kurumdur. Her ne kadar TCK'da güvenlik tedbirleri arasında sayılsa da bir şeyin mahiyetini belirleyen husus, adı değil, nitelikleridir. Müsadereyi öngören normların incelemesinden güvenlik tedbirinden ziyade (ek/fer'i) ceza mahiyetinde olduğu görülmektedir. Müsadere için mahkûmiyet kararı aranmaması ve kurumun belirginlikten uzak ve çelişkili biçimde düzenlenmesi son derece eleştiriye açıktır.

Suçta kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın müsaderesini öngören hüküm, müsadereye ilişkin en problemlili düzenlemedir. Bu hüküm açıklıktan ve belirginlikten uzak olup anlamının ve kapsamının belirlenmesi mümkün değildir. Dolayısıyla temel bir insan hakkı olan mülkiyet hakkının keyfi biçimde sınırlandırılması riskini taşımaktadır. Bu yönüyle kanunilik ilkesine ve temel insan hak ve özgürlüklerini düzenleyen uluslararası antlaşmalara aykırılık teşkil etmektedir. Dış dünyaya yansıyan herhangi bir davranışı olmasa dahi, kişiyi yalnızca varoluşu ve belirtisel/semptomatik özellikleri nedeniyle cezalandıran baskıcı ceza hukuku yerine; ancak dış dünyaya yansıyan davranışlarını esas alarak cezalandıran modern ve özgürlükçü ceza hukukunda, ortada henüz icrasına başlanmış bir suç dahi yokken böyle bir müsadere kararının verilmesi kabul edilemez. Tüm bu nedenlerle anılan düzenlemenin ilga edilmesi, modern ve özgürlükçü ceza hukukunun gerekleri bakımından en doğru çözüm olacaktır.

Kaynakça

Kitaplar

- Antolisei Francesco, Parte Generale, Giuffre, Milano 1997.
- Centel Nur/Zafer Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yay., İstanbul 2018.
- Centel Nur/ZaferHamide/Çakmut Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yay., İstanbul, 2014.
- Demirbaş Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yay., Ankara, 2019.
- Erman Sahir, Askeri Ceza Hukuku, Umumi Kısım ve Usul, İstanbul 1983.
- Hafızoğulları Zeki/Özen Muharrem, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, US-A Yay., Ankara 2014.
- Hakeri Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yay., Ankara 2019.
- Koca Mahmut/Üzülmez İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2019.
- Mantovani Ferrando, Dritto Penale, CEDAM, Milano 2007.
- Özbek Veli Özer/Doğan Koray/Bacaksız Pınar/Tepe İlker, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yay., Ankara 2019.
- Özgenç İzzet, Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi- Genel Hükümler, Ankara 2019.
- Öztürk Bahri/Erdem Mustafa R., Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Ankara 2019.
- Parlar Ali/Hatipoğlu Muzaffer, Türk Ceza Kanunu Yorumu, Seçkin Yay., Ankara 2007.
- Toroslu Nevzat/Toroslu Haluk, Ceza Hukuku Genel Kısım, Savaş Yay., Ankara, 2019.
- Yerdelen Erdal, Müsadere ve Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi, Adalet Yay., Ankara 2010.

Makaleler

- Artuk Mehmet Emin, “Güvenlik Tedbirleri”, *AHBVÜ-HFD*, Ankara 2008, C. 12, S. 1, ss. 461- 492.
- Aydın Öykü Didem, “Malvarlığına İlişkin Bir Emniyet Tedbiri Olarak Türk Ceza Yasasında Müsadere”, *AÜHFD*, Ankara 1993, C. 43, S.1-4.
- Güngör Devrim/Toroslu Haluk, “Müsadere ve Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması Üzerine Kısa Bir Değerlendirme”, *AÜHFD*, Ankara 2016, C.65, S. 4, ss. 1967-1980.
- Hafızoğulları Zeki, “5237 s. Türk Ceza Kanunu’nda Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri”, *ABD.*, Ankara 2007, Y. 65, S. 1, ss. 90- 107.
- Toroslu Nevzat/Ersoy Yüksel, “Kanunlaşmaması Gereken Bir Tasarı”, Türk Ceza Kanunu Reformu, İkinci Kitap, TBB Yayınları No:71, Ankara 2004.

Mahkeme Kararları

- Yargıtay 3. CD, T: 03.10.1946, E: 7579/K: 9425.
- YCGK, T: 14.06.1982, E: 129/K: 279.

YCGK, T: 2.6.2020, E: 2017/19-45/K: 2020/252.

Yargıtay İBK, T: 05.01.1994, E:33-1.

İnternet Kaynakları

Centel Nur, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Cezalar ve Güvenlik Tedbirleri”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yeni TCK Sempozyumu Tebliğ Metni, İstanbul 2007. (<http://nurcentel.com/makaleler/yenitckyaptirim.pdf>, S.E.T: 10.01.2021)

Gedik Doğan, “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Müsadere Sistemi Hak kında Genel Bir Değerlendirme”, *Adalet Dergisi*, Sayı 23. (http://www.turkhukuksitesi.com/makale_226.htm, S.E.T: 10.01.2021)

